

## Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ:

### ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Ανδρέας Κούτρης P.h.D  
Ομότιμος Καθηγητής Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων  
Πάντειου Πανεπιστημίου

#### **1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ**

Στο σύντομο αυτό άρθρο, χωρίς να υποτιμώ τη δύσκολη οικονομική κατάσταση που έχει περιέλθει η χώρα και τα δύσκολα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει, θα καινοτομήσω και θα ασχοληθώ σύντομα και περιεκτικά –διαχρονικά– στην πρόοδο που έχει σημειωθεί στο πολιτικό-κοινωνικό-πολιτιστικό τομέα κατά τις τελευταίες 3-4 δεκαετίες. Για να αντιληφθούμε όμως την εξέλιξη αυτής της προόδου, πρέπει να πάμε χρονικά πίσω, στη μετακατοχική – μετα-εμφυλιακή περίοδο, ήτοι από τα μέσα της δεκαετίας του 1950, μέχρι το 1981, χρονιά που η χώρα μας προσχώρησε στην Ε.Ε., ή καλύτερα το 2001 που έγινε μέλος της Ευρωζώνης, και να επισημάνουμε την επώδυνη κατάσταση εκείνης της εποχής και τα τεράστια προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει. Αναπόφευκτα θα καταλήξω σε κάποια συμπεράσματα των προβλημάτων, που αυτή η πρόοδος έχει δημιουργήσει.

#### **2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1950 – 1981/2001**

Οι κατοχικές δυνάμεις με τις θηριωδίες εξόντωσαν 900 χιλιάδες περίπου κατοίκους, υπέσκαψαν την υγεία του πληθυσμού και κατέστρεψαν ολοσχερώς την οικονομία της χώρας. Δεν έφτασε όμως αυτό, ξέσπασε και ο ολέθριος εμφύλιος πόλεμος που επισώρευσε πολλά δεινά και καταστροφές. Μερίδα του Ελληνικού λαού εστράφη εναντίον της άλλης με αποτέλεσμα τη δίωξη των ηττημένων. Το δημοκρατικό πολίτευμα αναστάλη. Το μεγαλύτερο μέρος του Ελληνικού λαού παρέμεινε άνεργο, λόγω του απαιτούμενου πιστοποιητικού κοινωνικών φρονημάτων για να απασχοληθεί. Αρκετοί μετανάστευσαν προς τις ανατολικές χώρες και μικρός αριθμός στη Γαλλία όπου μερικοί από αυτούς διέπρεψαν, ιδιαίτερα στη Γαλλία. Παρά ταύτα, μετά από μία γιγαντιαία προσπάθεια του Ελληνικού λαού, οι ζημίες αποκαταστάθηκαν και ο ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. υπερέβη, μερικές χρονιές, το 6%.

Παρά όμως την πρόοδο αυτή που σημειώθηκε, η χώρα μας παρέμεινε χώρα φτώχης και πολλαπλά εξαρτημένη. Ιδιαίτερα εξαρτάτο από την αμερικανική βοήθεια και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Οι Η.Π.Α. εκμεταλλεζόμενες αυτή την ανάγκη συμπεριφερόντουσαν προς την Ελλάδα σαν να ήταν αποικία τους. Οι δε ξένοι επενδυτές απαιτούσαν και αυτοί αποικιακής μορφής συμβάσεις. Το μεγαλύτερο μέρος του Ελληνικού λαού ζούσε κάτω από το όριο της φτώχειας και με την υγεία του κλονισμένη λόγω του υποσιτισμού. Η κατάσταση της ελληνικής υπαίθρου ήταν ζοφερή. Δεν υπήρχαν κατοικίες για να στεγάσουν τον πληθυσμό, υπήρχε παντελής έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ανεπαρκή μέσα διατροφής, δρόμοι κατεστραμμένοι και αδιάβατοι, έλλειψη σχολείων, εποπτικών μέσων διδασκαλίας ακόμα και γραφικής ύλης. Με τα πενιχρά εισοδήματα που είχαν δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν το πρόβλημα της ένδυσης, της στοιχειώδους κατοικίας και φυσικά το να έχουν ιδιωτικό αυτοκίνητο ή τηλέφωνο ή τα σημερινά διαρκή αγαθά ήταν όνειρο απραγματοποίητο. Η κατάσταση άρχισε να αλλάζει από το έτος 1975, ήτοι την μεταχουντική περίοδο, ιδιαίτερα από το 1981 που προσχώρησε η χώρα μας στην Ε.Ε. και ειδικότερα μετά την ένταξή μας στην ευρωζώνη την 01.01.2001 και την αντικατάσταση της δραχμής από το Ευρώ (1€ = 340,75 δρχ). Η Ελλάδα υιοθέτησε/θεμελίωσε το καθεστώς της αστικής δημοκρατίας και έγινε και μέλος όλων των δυτικών οργανισμών.

### **3. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

#### **3.1 Πολιτικός Τομέας**

Το δημοκρατικό μας πολίτευμα μετά από πολλές παλινωδίες αποκαταστάθηκε μετά το 1975 και με την ψήφιση ενός νέου συντάγματος βελτιώθηκε για να φτάσει στα σημερινά επίπεδα. Η δημοκρατία και το δημοκρατικό πολίτευμα δεν είναι ασυδοσία, έχει κανόνες που πρέπει απαραίτητα να τηρούμε. Απαιτεί υπεύθυνους και καλλιεργημένους πολίτες που θα πρέπει να το περιφρουρούν και να το προστατεύουν.

Όμως εμείς εδώ και δύο χρόνια, όταν η χώρα μας περιέπεσε σε βαθιά οικονομική ύφεση με τις ενέργειές μας το υποσκάπτουμε.

Μερικά από τα μέσα ενημέρωσης με τις βαρύγδουπες αναλύσεις τους και τους ανώνυμους ψιθυριστές, ότι η Ελλάδα θα πτωχεύσει, οι τράπεζες δεν θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, και άλλα πολλά και απαραίτητα, προκαλούν απαισιοδοξία και πανικό στον Ελληνικό λαό με αποτέλεσμα να αποσύρει τις καταθέσεις από τις Ελληνικές τράπεζες και να τις τοποθετεί σε τράπεζες του εξωτερικού. Περίπου 50 δις € έφυγαν από τη χώρα μας για να τοποθετηθούν στις τράπεζες του εξωτερικού. Είμαι υπέρ του πλουραλισμού απόψεων και ιδεών όταν όμως αυτές στρέφονται κατά των εθνικών προβλημάτων όπως είναι και ο ευαίσθητος τομέας της οικονομίας, θα πρέπει να απαγορεύονται και οι ψιθυριστές να τιμωρούνται. Τα εργατικά συνδικάτα με την υπέρμετρη δύναμη που έχουν τα τελευταία χρόνια αποκτήσει κάνουν πορείες, καταλαμβάνουν δημόσιες υπηρεσίες, απεργούν. Πολλές από αυτές δίκαιες άλλες άδικες – «*Μέτρον Άριστον*». Οι κουκουλοφόροι καταστρέφουν περιουσίες του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, που με θυσίες και κόπους αποκτήθηκαν. Οι φοιτητές καταλαμβάνουν τις αίθουσες διδασκαλίας των πανεπιστημίων, τα καταστρέφουν, χειροδικούν κατά των καθηγητών τους και απαγορεύουν τη διδασκαλία. Όλα αυτά υποσκάπτουν το δημοκρατικό πολίτευμα, δίνουν τροφή στους κερδοσκόπους να επιτίθενται λυσσαλέα εναντίον της χώρας μας, με στόχο τη πτώχευσή της και την αποκόμιση από αυτή την πτώχευση κερδών, αδιαφορώντας αν θα βυθίσουν σε εξαθλίωση τον Ελληνικό λαό, και ενισχύσουν κάποιες εξτρεμιστικές Ελληνικές ομάδες που ευαγγελίζονται δικτατορίες.

#### **3.2 Κοινωνικός τομέας**

Η υγεία του πληθυσμού έχει βελτιωθεί με αποτέλεσμα ο μέσος όρος διάρκειας ζωής να έχει αυξηθεί από τα 60 που ήταν πριν από μερικά χρόνια σε 75 για τους άνδρες και 80 για τις γυναίκες. Αυτή όμως η ευχάριστη εξέλιξη δημιουργεί προβλήματα. Ανέτρεψε την πυραμίδα του πληθυσμού, με την αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων και τη μείωση του αριθμού των νέων, ειδικά εργαζόμενων, λόγω της υπογεννητικότητας. Εάν υποθέσουμε πως σήμερα ένας εργαζόμενος συντηρεί έναν συνταξιούχο η αναλογία, εάν δεν ληφθούν μέτρα αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου, θα αυξηθεί (παράταση του χρόνου συνταξιοδότησης, αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα και κίνητρα για αύξηση της γεννητικότητας). Παράλληλα θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ο υπέρμετρος αριθμός των μεταναστών που είναι σήμερα στη χώρα μας και να αποτραπεί η είσοδος νέων. Η παιδική θνησιμότητα έχει μειωθεί από το 6% του παρελθόντος, κάτω του 2% σήμερα. Δημιουργήθηκε το Ε.Σ.Υ., μία ανακούφιση για τα μεσαία και χαμηλά εισοδήματα. Ο αναλφαβητισμός μηδενίστηκε. Οι περισσότεροι νέοι μας σήμερα τελειώνουν γυμνάσιο, λύκειο και αρκετοί αποκτούν πανεπιστημιακά πτυχία, μεταπτυχιακά διπλώματα και διδακτορικά από τα καλύτερα πανεπιστήμια του εσωτερικού και του εξωτερικού.

Πριν από μερικά χρόνια, ο αριθμός των πανεπιστημίων δεν υπερέβαινε τα 5, σήμερα ο αριθμός ανέρχεται σε 27 με ισάριθμα Τ.Ε.Ι., ο αριθμός των σπουδαστών στο εξωτερικό δεν υπερέβαινε τους 500, σήμερα έχει φτάσει στις 30.000. Είμαστε χώρα της υπερβολής. Από όλους σήμερα αναγνωρίζεται ότι η εκπαίδευση είναι μοχλός ανάπτυξης. Θα πρέπει να την αναμορφώσουμε, για να ανταποκριθεί στις ανάγκες των καιρών μας, σε όλες τις βαθμίδες της, ιδιαίτερα στην ανώτατη εκπαίδευση. Θα ήθελα ακόμη να επισημάνω ότι οι νέοι μας σήμερα γνωρίζουν μία ή και δύο γλώσσες.

Έλληνες επιστήμονες δημοσιεύουν τα πορίσματα των ερευνών τους σε αξιόλογα περιοδικά του εξωτερικού και του εσωτερικού και αξιολογούνται ως πρωτοποριακές. Οι φοιτητές μας με την καθοδήγηση των καθηγητών τους καινοτομούν σε εφευρέσεις υψηλής τεχνολογίας. Οι νέοι μας πρωτεύουν σε διεθνείς οργανισμούς διαφόρων επιστημονικών κλάδων. Επιπλέον έχουμε και τους λαμπρούς επιστήμονες της διασποράς που θα πρέπει να βρούμε τρόπους να τους επαναπατρίσουμε.

### 3.3 Οικονομικός τομέας

Στον οικονομικό τομέα έχουν σημειωθεί άλματα προόδου και ανάπτυξης. Έγιναν έργα εγχειοβελτιωτικά, υδροηλεκτρικά, αποξήρανση λιμνών. Εκσυγχρονίστηκε ο Ο.Σ.Ε. με τον Inter-city, έγινε το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος», η ζεύξη «Ρίου-Αντιρρίου», εκσυγχρονίστηκε και επεκτάθηκε το μετρό, πραγματοποιήθηκε το όνειρο του Α.Τρίτη «Το Τραμ», συνδέθηκε συγκοινωνιακά το αεροδρόμιο Ελ.Βενιζέλος με το κέντρο. Πραγματοποιήθηκαν ταχείας διασύνδεσης αυτοκινητόδρομοι οι σπουδαιότεροι εκ των οποίων είναι η Αττική και η Εγνατία οδός. Με τα έργα που έγιναν περιορίστηκε ο χρόνος καθημερινής μετάβασης στην εργασία, το ίδιο συνέβη και στη μετάβαση από το κέντρο στις επαρχίες, αλλά και μεταξύ επαρχιών και μείωσε το κόστος μεταφοράς των προϊόντων. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο χρόνος μετάβασης από Αθήνα – Θεσσαλονίκη μειώθηκε με το Inter-city από 12 σε 6 ώρες.

Πριν από τους Ολυμπιακούς αγώνες και για την επιτυχία τους έγιναν έργα όπως το Ιπποδρόμιο, το κωπηλατοδρομικό κέντρο αθλοπαιδιών, ανεγέρθηκαν αξιόλογες κτηριακές εγκαταστάσεις που έμειναν μετά το πέρας τους «δυστυχώς ανεκμετάλλευτες». Πραγματοποιήθηκαν σε όλη τη χώρα μεγάλες τουριστικές μονάδες και αξιοποιήθηκαν από αυτές τις εγκαταστάσεις πολλές περιοχές. Έχουμε πρωτιά στην εμπορική ναυτιλία πρώτη από πλευράς θαλάσσιων μεταφορών και τρίτη από πλευράς όγκου. Συνεισφέρει στην Ελλάδα περίπου 15 δις €. Θα πρέπει αυτή την πρωτιά να την αξιοποιήσουμε με αντίστοιχα κίνητρα.

Η ελληνική ύπαιθρος δεν είναι σήμερα όπως παλιά, κυριολεκτικά μεταμορφώθηκε, και το πιο απόμακρο χωριό έχει ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, σταθερό και κινητό τηλέφωνο. Έγιναν μεγάλες νοσοκομειακές μονάδες και κέντρα υγείας, και αναγέρθηκαν σχολικά κτήρια και σε μεγάλες πόλεις εγκαταστάθηκαν πανεπιστήμια, ιδρύθηκαν Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Π.) και ξένων γλωσσών, κάλυψαν τις ανάγκες τους σε κατοικίες, αγόρασαν ιδιωτικά αυτοκίνητα και υπέρμετρο αριθμό αγροτικών μηχανημάτων. Δημιουργήθηκαν μεγάλα αστικά κέντρα και μεγάλος αριθμός της επαρχίας μετακινήθηκε προς αυτά. Έγιναν πολυκαταστήματα εφάμιλλα του κέντρου. Δυστυχώς τα κέντρα αυτά μιμήθηκαν το πολεοδομικό έκτρωμα της Περιφέρειας Αττικής. Εκτός αυτών δημιουργήθηκαν πολιτιστικά κέντρα, γήπεδα, και κέντρα ψυχαγωγίας. Με τη συναίνεση των Δήμων και Κοινοτήτων και τη μεταφορά αρμοδιοτήτων από το κέντρο στις περιφέρειες, όπως προβλέπεται από τον Καλλικράτη οι Δήμοι περνούν στα χέρια τους τις τύχες των περιφερειών τους, και πιστεύω με τις γνώσεις για τις περιφέρειές τους που έχουν θα τις αναμορφώσουν.

Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της χώρας μας από 13.372€ το 2001 έφτασε στο 21.084€ το 2010. Η αύξηση αυτή είναι εντυπωσιακή με τη διαφορά ότι κατανέμεται άνισα και θα πρέπει μέσω της φορολογίας να κατανεμηθεί δίκαια. Το 2002 το 25% των νοικοκυριών είχε ηλεκτρονικό υπολογιστή στο σπίτι του και 14,7% πρόσβαση στο διαδίκτυο, το 2010 το 53% των νοικοκυριών διαθέτει ηλεκτρονικό υπολογιστή στην κατοικία του και 46,4% πρόσβαση στο διαδίκτυο. Τα Ι.Χ. που κυκλοφορούσαν το 2001 ανέρχονταν σε 3.390.144 και αυξήθηκαν το 2010 σε 5.098.400. Η κατά κεφαλή κατοικία, η ανά κάτοικο σταθερή και κινητή τηλεφωνία, η ανά κάτοικο κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και η ανά κάτοικο χρησιμοποίηση διαρκών αγαθών (ήτοι τηλεοράσεων, ψυγείων, πλυντηρίων κλπ) είναι από τα υψηλότερα των προηγμένων χωρών. Ο Ο.Η.Ε. ο οποίος δεν περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στα ελλείμματα και το χρέος αλλά χρησιμοποιεί δεκάδες δείκτες (όπως κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. και τη δίκαια κατανομή του, το πολίτευμα, ανθρώπινα δικαιώματα, την κατά κεφαλή κατοικία, το

μορφωτικό επίπεδο, το κατά κεφαλήν διαρκών αγαθών, τις υποδομές της κ.α.) κατατάσσει την Ελλάδα στην 30<sup>η</sup> θέση από τις πιο ευημερούσες χώρες ανάμεσα στις 200 του πλανήτη.

### **3.4 Πολιτιστικός Τομέας**

Και στον τομέα αυτό έχουν σημειωθεί άλματα προόδου με την ίδρυση του Μεγάλου Μουσικής, το ανεπανάληπτου έργου του Μουσείου της Ακρόπολης, και της αναμόρφωσης δεκάδων άλλων Μουσείων, η διευθέτηση Αρχαιολογικών Χώρων με την ανάπλαση της προνομιούχας περιοχής του Δέλτα Φαλήρου και την τοποθέτηση σ' αυτή πολιτιστικών κτηρίων, με τις μεταφράσεις ξενόγλωσσων βιβλίων και τις εκδόσεις βιβλίων δικών μας συγγραφέων, με την ανάδειξη νέων σκηνοθετών, ηθοποιών, μουσουργών, ζωγράφων, με την έκδοση πολλών εφημερίδων, με τη λειτουργία πολλών τηλεπικοινωνιακών και ραδιοφωνικών σταθμών.

Με το μικρό αυτό άρθρο προσπάθησα να αναδείξω την πρόοδο που σημείωσε η χώρα μας κατά τις τελευταίες 3 ή 4 δεκαετίες. Η πρόοδος αυτή μου επιτρέπει να ελπίζω ότι ευκολότερα θα βγούμε από την οικονομική κρίση και από το σημερινό αδιέξοδο που έχουμε οδηγηθεί.

## **4. ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ**

Στο σημείο αυτό εύλογα θα αναρωτηθούμε ποιες ήταν οι αιτίες, που οδήγησαν εδώ και δύο χρόνια τη χώρα μας στην επώδυνη κοινωνική-οικονομική κατάσταση παρά τη σημαντική της πρόοδο. Οι αιτίες είναι πολλές και οφείλονται στο γεγονός ότι οι Κυβερνήσεις των προηγούμενων δεκαετιών δεν αντιμετώπισαν έγκαιρα και σωστά τα κατά καιρούς παρουσιαζόμενα προβλήματα, με αποτέλεσμα να συσσωρεύονται για να φθάσουν στη σημερινή αδιέξοδη κατάσταση. Δεν έλυσαν το ασφαλιστικό. Δεν εκσυγχρόνισαν τη Δημόσια Διοίκηση. Δεν περιόρισαν τον αριθμό των εργαζομένων σε αυτή, στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, στις ΔΕΚΟ και σε ορισμένους οργανισμούς που τους επεξέτειναν, ενώ θα έπρεπε να περιορίσουν τους εργαζομένους σε αυτούς, και μέρος των οργανισμών αυτών να τους κλείσουν. Δεν αξιοποιήθηκαν οι ικανότεροι αλλά διορίστηκαν βάσει πελατειακών σχέσεων, και του νεποτισμού. Δεν περιόρισαν τη δαιδαλώδη γραφειοκρατία, την εκτεταμένη φοροδιαφυγή-εισφοροδιαφυγή που ανέρχονταν στα 80 δις.€. Δεν αναμόρφωσαν το Δικαστικό Σώμα ούτε το Συμβούλιο Επικρατείας με αποτέλεσμα να λιμνάζουν χιλιάδες φορολογικές υποθέσεις και στο Συμβούλιο Επικρατείας να αναστέλλονται μικρής και μεγάλης εκτάσεως επενδυτικά έργα με τη χρονοβόρα διαδικασία του. Δεν κατάρτισαν ένα μακροπρόθεσμο και δίκαιο φορολογικό σύστημα που να αφαιρεί εισόδημα από τις εύρωστες εισοδηματικές τάξεις και να τις διοχετεύει στις ασθενέστερες, με αποτέλεσμα το παραγόμενο εισόδημα να κατανέμεται άνισα και να κάνει τους πλούσιους πλουσιότερους και τους φτωχούς φτωχότερους, δεν αξιοποιήθηκε η μεγάλη ακίνητη περιουσία του Δημοσίου που με τα κληροδοτήματα υπερβαίνει τα 300 δις.€ με στόχο την μείωση του χρέους. Δεν αξιοποίησαν τις πλουτοπαραγωγικές πηγές που άφθονα διαθέτει η χώρα μας. Δεν αξιοποιήθηκαν σωστά τα 60 και πλέον δις.€ που έδωσε η Ε.Ε. προς τη χώρα μας. Τέλος και το σπουδαιότερο δεν εκσυγχρόνισαν τους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας μας με αποτέλεσμα η γεωργία να αποσαθρωθεί, ο βιομηχανικός κλάδος να αποβιομηχανοποιηθεί και ο τριτογενής κλάδος, χωρίς να είναι παραγωγικός, να απασχολεί το 80% των εργαζομένων. Τέλος δεν καταπολεμήθηκε η σπατάλη, η διαφθορά, τα σκάνδαλα, η κακοδιαχείριση, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται παντού ελλείμματα.

Έτσι φθάσαμε να εισάγουμε όλων των ειδών τα αγαθά χωρίς να παράγουμε, τα έσοδα του προϋπολογισμού να μειώνονται και οι δαπάνες να αυξάνονται. Η πιστωτική και δημοσιονομική πολιτική να επεκτείνεται και να έχουμε μία επίπλαστη ευημερία στηριγμένη σε δανεικά και μία υπερκατανάλωση εκ μέρους των νοικοκυριών.

Όταν ο δανεισμός από την ελεύθερη αγορά κατέστη αδύνατη, μετά την αποκάλυψη ότι το έλλειμμα ανήλθε στο 15,5% και το χρέος σε €328 δις. ήτοι 130% του ΑΕΠ το 2009 η χώρα μας βιάδιζε ολοταχώς σε πτώχευση.